

Papirøen er et nyt bykvarter i København, hvor kunsten får lov til at fylde. Om sommeren er det populært at sidde på træværket ud til havnebassinet.

Fra historiske malerier til lysende rød neon

Papirøen er ikke blot et nyt boligområde, men også et samlingssted, hvor kunsten har fået en fremtrædende plads. Thomas Pålsson har skabt otte vægmalerier, der skildrer øens historie siden 1600-tallet, Jakob Tolstrup har malet en 24 meter lang frise som hyldest til cyklisterne, og Michael Ahlefeldt står bag de hjertevarme og legende neonlysinstallationer.

TEKST OG FOTO: **KLAUS HYBLER**

Thomas Pålsson har besøgt mange museer for at kunne male Papirøens historiske motiver. Thomas Pålsson begyndte inden for graffiti og malede motiverne med en særlig type tusch, som er kendt i graffitimiljøet.

Christiansholm i København er i mange år blevet kaldt Papirøen. Navnet stammer fra øens tidligere funktion som papirlager. Fra 1950'erne og frem blev Christiansholm brugt af de danske dagblade, som her opbevarede store mængder papir.

Nu og så mange gange tidligere i historien har Christiansholm skiftet karakter. I dag er Papirøen, som har Operaen og Skuespilhuset som naboer, godt på vej til at udvikle sig som et livligt bykvarter med restauranter, caféer og kulturtilbud. Mange beboere er flyttet ind i de 253 boliger, som består af ejerboliger og almene boliger. Papirøen huser tillige et hotel med 128 værelser, og i løbet af 2025 vil restauranter og caféer fylde de gamle lagerhaller. Boliger, hotel og byrum er designet af Cobe. I 2. halvdel af 2026 åbner efter planen et 5.000 kvadratmeter stort vandkulturhus og havnebad, tegnet af de japanske arkitekter Kengo Kuma & Associates.

Bringer historien til live

En af de mest markante kunstneriske tilføjelser på Papirøen er vægmalerierne af Thomas Pålsson. Malerierne er malet direkte på de rå betonvægge i hver af de otte opgange, der er til de nye boligblokke, og de illustrerer nedslag i øens historie. Thomas Pålsson bringer historien tæt på og skildrer øen helt tilbage fra dens oprettelse i slutningen af 1600-tallet til nutiden, hvor Papirøen blev kendt som et af Københavns første madmarkeder.

Projektet startede, da Thomas Pålsson blev kontaktet af Klaus Kastbjerg, som er en af investorerne bag boligbyggeriet på Papirøen.

– Klaus Kastbjerg ville gerne have noget kunst i opgangene på Papirøen, og vi blev hurtigt enige om at fortælle øens historie gennem kunsten, siger Thomas Pålsson.

Denne opgave var ikke Thomas Pålssons første af sin art. Han havde tidligere arbejdet med et lignende projekt i Nordhavn, men projektet på ›

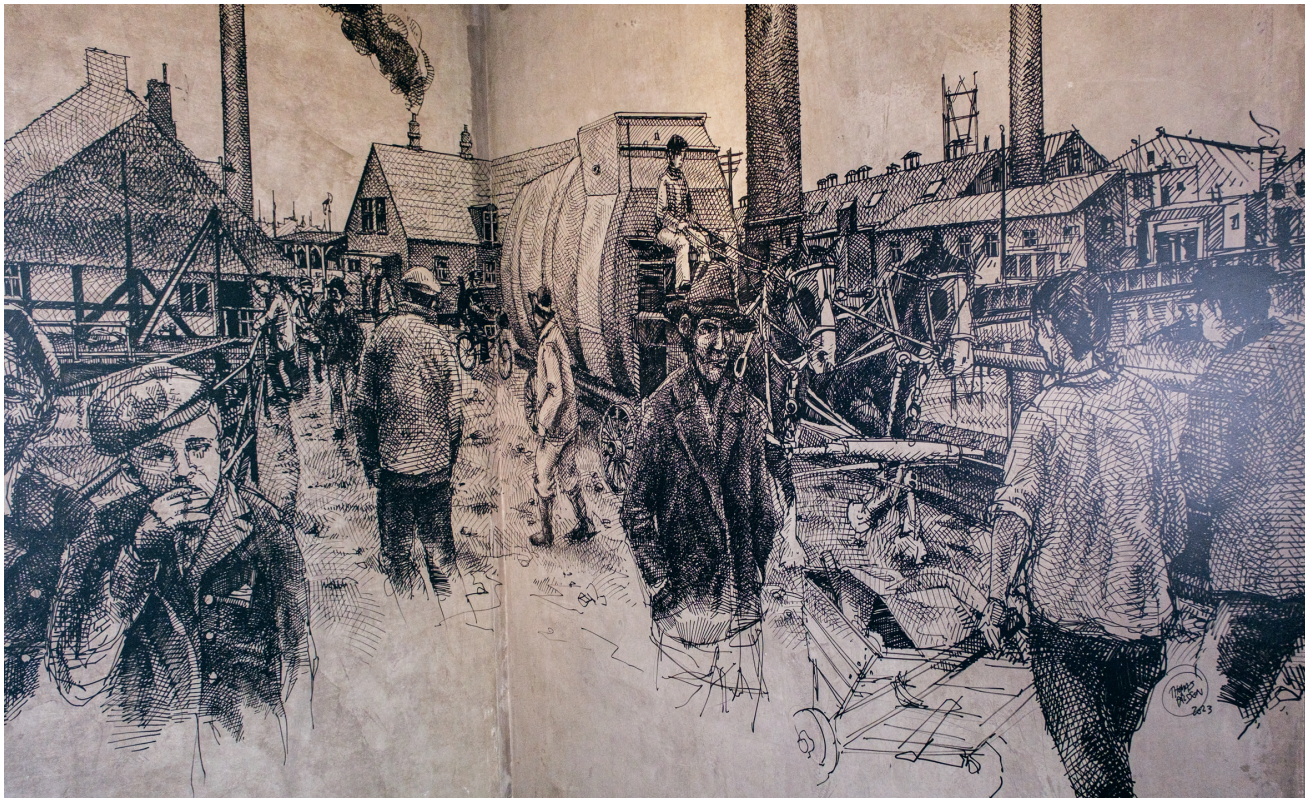

"Salt, kul og dampmaskiner 1919". Vægmaleri af Thomas Pålsson, 2023. I slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet var Papirøen et industriområde med kedelsmedje og maskinfabrik, der producerede dampmaskiner. Her var saltlager i kæmpestore haller og kuldepoter med forsyninger til de dampdrevne jernbaner, industrivirksomheder og de mange nye dampskibe.

"Streetfood og kultur 2013". Vægmaleri af Thomas Pålsson, 2024. Fra 2012 til 2018 var madmarkedet på Papirøen et populært samlingspunkt for københavnere og turister. Ud over de mange madboder havde Experimentarium, Copenhagen Contemporary og tegnestuen Cobe, der vandt Papirøens arkitektkonkurrence, til huse på øen. Her var modeshows, balletter, udstillinger, fester og koncerter.

Papirøen skulle vise sig at være i en langt større skala.

– Der var otte forskellige tidsperioder, otte scenarier, otte stykker liv, og de skulle lægges kronologisk, så man kunne gå øen rundt og opleve historien, forklarer han.

Research på museer

Thomas Pålssons tilgang til projektet er baseret på omfattende research. Han har samarbejdet tæt med Københavns Museum, Forsvarsakademiet og andre institutioner for at sikre historisk nøjagtighed. Museumsudgravninger har afsløret detaljer om øens opbygning, herunder fund af bolværk, sten og mere kuriøse genstande som gamle piber, flasker og endda et kondom. Disse fund er blevet essentielle brikker i Thomas Pålssons forståelse af øens historie.

– Arkæologerne fandt blandt andet bygningernes tidligere placering ved at identificere bolværk og sten, der viste, hvor stierne havde gået. Men de fandt også mere spændende ting som piber og flasker fra vagterne, der havde siddet der. Øen har jo været et militært område i lange perioder, siger Thomas Pålsson.

Denne opdagelse formede vægmaleriernes motiver og tilførte værkerne en autentisk historisk dybde.

Han tog også fat på de små detaljer, som ofte bliver overset i historiske skildringer. Han rettede for eksempel scenarierne ud fra præcise oplysninger om, hvordan bestemte ting skulle placeres eller ændres for at afspejle virkeligheden.

> *Jeg blev fascineret af forholdene for almindelige mennesker i de forskellige perioder.*
>
> *Thomas Pålsson, kunstner*

– Jeg viste mine skitser til fagfolk, som hjalp mig med at rette historiske detaljer, for eksempel at et stort skib ikke kunne placeres visse steder på grund af lavvandede områder, eller at man ikke brugte bestemte sko på det tidspunkt.

Fra skitse til færdigt værk

De otte vægmalerier, som strækker sig op til 9 meter i højden og 12 meter i bredden, skildrer Papirøens forskellige funktioner gennem historien – fra øens opførelse som en kunstig ø i 1690'erne til dens rolle som krigshospital, industriområde, papirlager og helt frem til 2010'ernes madmarked.

For Thomas Pålsson er det afgørende at fremhæve de menneskelige fortællinger:

– Jeg blev fascineret af forholdene

Thomas Pålsson viser stolt sin skitsebog frem. – Det bedste ved det her projekt har været, at jeg kunne dykke så dybt ned i historien, fortæller Thomas Pålsson.

for almindelige mennesker i de forskellige perioder. I slutningen af 1600-tallet var det for eksempel helt normalt med straffearbejde. Folk, der ikke havde arbejde, blev betegnet som løsgængere og kunne blive sat til at udføre tvangsarbejde som at grave mudder op for at bygge øen, forklarer Thomas Pålsson.

En vigtig del af Thomas Pålssons arbejdsproces var hans skitser, men da han gik i gang med at male direkte på betonvæggen, blev han udfordret af rummets anatomi.

– Jeg laver store skitser, men når jeg kommer ud på væggen, skal jeg tage hensyn til rummets anatomi. Jeg tilføjer eller fjerner ting, så det passer med væggens form og størrelse, siger han.

Den tekniske udførelse af malerierne var også en udfordring, da Thomas Pålsson valgte at arbejde med sort tusch direkte på den rå beton.

– Tuschspidsen bliver hurtigt slidt, så ›

BAG OM

Den kunstneriske opgave

Thomas Pålsson blev inviteret til at udsmykke opgangene i boligbyggeriet med vægmalerier, der hver især repræsenterer et nedslag i Papirøens historie. Han udførte omfattende research, herunder besøg på museer og samtaler med historikere for at sikre en nøjagtig og autentisk skildring af øens udvikling.

De 8 vægmaleriers titler:

1. Papirøen bliver skabt 1695
2. Krigshospital 1719
3. Nattevagt 1725
4. Krudt og kanoner 1754
5. England angriber 1801
6. Salt, kul og dampmaskiner 1919
7. Papirlager 1965
8. Streetfood og kultur 2013

"Papirøen bliver skabt 1695."

jeg skulle arbejde hurtigt og præcist. Normalt ville jeg have en spand hvid maling til at rette med, men her kom alt med på væggen, forklarer han om den intense proces.

Thomas Pålsson har bevidst valgt at arbejde med tværskravering, som understøtter den historiske dimension i værkerne og giver beskueren en fornemmelse af at træde ind i en anden tid.

– Jeg har valgt kun at bruge sort og hvid, fordi det minder om den historiske teknik fra kobberstik, og tværskravering får det automatisk til at se ud som noget historisk, fortæller Thomas Pålsson.

For Thomas Pålsson var arbejdet med vægmalerier på Papirøen lidt af en drømmeopgave, hvor han kunne kombinere sin kunstneriske praksis med historiefortælling.

> *Hvis vi vil gøre os fortjent til at skulle bygge i et offentligt rum, så skal vi også levere noget, som også står om 200 år.*
>
> *Klaus Kastbjerg, investor bag boligbyggeriet på Papirøen*

– Det bedste ved det her projekt har været, at jeg kunne dykke så dybt ned i historien. At arbejde med otte værker, der tilsammen skulle fortælle en sammenhængende historie, og samtidig have adgang til museer og historikere gjorde det til noget helt særligt.

Kunst integreret i byggeriet

Ejendomsudvikler Klaus Kastbjerg og selskaberne bag Papirøen ønskede at skabe mere end de sædvanlige, funktionelle opgange i blogblokkene, som Klaus Kastbjerg beskriver som lidt uinteressante at komme ind på. Han forestillede sig at gøre opgangene lidt større og tilføje lobbyer, og siden opstod idéen om vægmalerier, der kunne repræsentere forskellige tidsperioder på øen.

Projektet blev udført i tæt samarbejde med arkitektfirmaet Cobe, som sikrede, at kunstværkerne blev integreret på betonvæggene, som Thomas Pålsson foretrak.

Klaus Kastbjerg har fra begyndelsen haft et ønske om at integrere kunst i byggeriet, og han fremhæver en grundlæggende forpligtelse til at skabe byggeri af høj standard, når man bygger i offentlige rum.

– Hvis vi vil gøre os fortjent til at skulle bygge i et offentligt rum, så skal vi også levere noget, som også står om 200 år, siger Klaus Kastbjerg og peger desuden på, at en høj kvalitet i materialerne og æstetikken er med til at skabe en varig oplevelse for beboerne og deres gæster.

Det kommer blandt andet til udtryk i materialevalget. Der er anvendt materialer som egetræ til bryggen rundt om øen, og til altanerne og vinduespartierne – materialer, som både har en lang holdbarhed og æstetisk kvalitet.

Kunstens rolle i byggeriet på Papirøen er ifølge Klaus Kastbjerg at skabe en anderledes og engagerende oplevelse for alle, ikke kun beboerne. Kunstværkerne ledsages af QR-koder på glaspartierne, så forbipasserende kan scanne koderne og få indblik i værkernes historie og processen bag dem. Klaus Kastbjerg forklarer, at lyset i lobbyerne, som kommer fra lavenergipærer, bevidst kører hele døgnet, hvilket både giver tryghed og sikrer, at værkerne også kan nydes om aftenen.

Ved at inkludere lokale kunstnere som Thomas Pålsson og Jakob Tolstrup, der har personlige bånd til Papirøen, understøttes en fortælling, der forbinder øens historie med nutidens byggeri. Flere år før byggeriet gik i gang på Papirøen kunne man opleve Jakob Tolstrups ikoniske graffiti på de gamle facader, og den forhistorie gjorde udslaget, da Klaus Kastbjerg skulle vælge, hvilken kunstner der skulle udføre den store frise "Cykelparaden" i parkeringskælderen. Jakob Tolstrup blev valgt.

Kastbjerg vil gerne understrege, at kunstværkerne på Papirøen er skabt med offentligheden for øje, og at alle interesserede kan komme på besøg.

Beboerne er glade for kunsten

Bo Heide-Ottosen bor sammen med sin hustru, Tine Huus. Parret flyttede

"Cykelparaden". Vægmaleri af Jakob Tolstrup, 2024. Værket er en hyldest til cykelfolket og en form for velkomstkomité for dem, der ankommer til Papirøen via bil eller cykel.

H. C. Andersens papirklip. I samarbejde med Cobe og et hollandsk landskabsarkitektfirma blev H.C. Andersens ikoniske papirklip valgt som tema for belægningen i gårdrummet. Det var en teknisk udfordring at fremstille fliserne og processen med at lægge dem var ligeledes vanskelig, da hver betonflise vejede knap to tons og krævede store maskiner og sugekopper for at blive placeret korrekt.

Michael Ahlefeldts lysværker i neon. Michael Ahlefeldt har skabt syv lysværker i neon, der tilføjer en unik varme og stemning til Papirøen. Ved første øjekast er kompositionerne abstrakte, men gradvist afslører værkerne scener fyldt med glæde og hjertevarme relationer. Her er det "Boller fra bageren". Lysværk af Michael Ahlefeldt, 2024.

ind i november 2023 i en lejlighed på 8. sal i Operatårnet og er glad for det præg, som kunsten sætter på hverdagen.

Bo Heide-Ottosen fortæller, at parret blev inspireret af arkitekturen, det urbane miljø og muligheden for at bo så tæt på centrum, som det næsten kan lade sig gøre. Kunsten er blevet en naturlig del af deres dagligdag.

– Fra lejligheden kan jeg se ned på H.C. Andersens papirklip, der skifter udtryk alt efter vejret, og om aftenen er det smukt oplyst, siger Bo Heide-Ottosen.

– Jeg møder kunsten, så snart jeg cykler ned i parkeringskælderen. På vej op ad trappen til grundniveau ser jeg de smukke lysværker i neon, og når jeg træder ind i opgangen, kan jeg kaste et blik på vægmaleriet, der forestiller et krigshospital, fortsætter han.

Bo Heide-Ottosen har en lille anekdote om tilblivelsen af vægmaleriet "Krigshospital 1719".

– Thomas Pålsson er meget engageret, og da han var i gang med at male, foreslog jeg, at han kunne gøre formatet større – og det gjorde han. En læge i ejendommen kom forbi og bemærkede, at der manglede en sprit-flaske, og den blev også indarbejdet i maleriet.